

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

№10
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 878 sahifa,
3-oktyabr, 2025-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalarini tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

The Use of Innovative Pedagogical Technologies in the Development of Critical Thinking	16
<i>Gulnar Atakhanova Orinbaevna</i>	
Current Aspects of Designing and Implementing Extracurricular Educational Activities at the Primary General Education Level.....	20
<i>Amankosova Dinara Gabitovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tizimida tarbiyachi shaxsiyati va kasbiy mahorati shakllanishining nazariy asoslari....	24
<i>Axmadaliyeva Moxlaroy To'xtapolatovna</i>	
Pedagogical Model and Stages of Teaching Subjects Through a Project-Based Approach	28
<i>Bannayev Qosimjon</i>	
Lotin tili va zamonaviy tibbiy terminologiya: tarixi, vazifasi va amaliy ahamiyati	31
<i>Eshmurodova Shirin Oybekovna</i>	
Motor alaliyaning nonutqiy simptomatikasi	34
<i>Isayeva Mushtariy Alisher qizi</i>	
Talabalar etnomadaniy kompetentligini rivojlantirishning pedagogik-psixologik omillari	38
<i>Isomiddinov Asliddin Baxriddin o'g'li</i>	
Texnologiya darslarida o'quvchilarning texnik savodxonligini robototexnika elementlari asosida rivojlantirish.....	41
<i>Jabborova Umida</i>	
Fizika fanini mutaxassislik fanlari integratsiyasi asosida o'qitishda bo'lajak muhandislarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari	45
<i>Xayrullayev Asliddin Isatullayevich</i>	
Talaba tomonidan mutaxassislik tilini o'zlashtirishda monologik nutqni o'rgatishning samarali usullari masalasi haqida.....	51
<i>Karimov N. M.</i>	
Zamonaviy pedagog kadrlar tayyorlashda kasbiy motiv va motivatsiyaning o'rni	54
<i>Melikova Einora Shuxratovna</i>	
Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarini tayyorlashda pragmatik kompetensiyaning roli.....	58
<i>Mustafayeva Nilufar Ulashovna</i>	
O'quvchilarda iqtisodiy tafakkurni rivojlantirishning pedagogik strategiyalari	62
<i>Nishonova Dilafuz</i>	
Computer-Based Formative Assessment: Advantages and Challenges in Teaching English to High School Students	66
<i>Obidjonova Shokhista Bakhtiyorovna</i>	
Metata'lim texnologiyalari asosida bo'lajak maktabgacha ta'lim mutaxassislarini tayyorlash tizimini takomillashtirish.....	70
<i>O'rolboyeva Durdona Sayfiddin qizi</i>	
Sun'iy intellekt asosidagi darslarning an'anaviy darslarga nisbatan samaradorligini qiyosiy tahlil qilish.....	73
<i>Rasulev Bobirjan Atxamovich</i>	
Pedagogik faoliyatda pedagogning kasbiy taraqqiyoti motivatsiyasining psixologik xususiyatlari	78
<i>Rustamova Surayyo Shaxobiddinovna</i>	
Innovatsion kompetentlik tushunchasi va uning ilmiy-pedagogik asoslari.....	84
<i>Soliyev Eliyor Ravshan o'g'li</i>	
Nutqida nuqsoni bo'lgan bolalar eshituv idrokini o'yinlar yordamida rivojlantirishning samarali usullari	88
<i>Xalilova Shahnoza</i>	
Zamonaviy ta'limda kommunikativ kompetensiyaning o'rni va ahamiyati.....	92
<i>Yaqubova Nigoraxon Ibrohimjon qizi</i>	
Soliq yuki – mamlakat soliq soliq tizimining asosiy mezonidir	97
<i>Suyunov Otabek Shuxrat o'g'li</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish va takomillashtirish yo'llari	101
<i>Ibodova Sarvinoz Sayfilloyevna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida hospital pedagogika fanini o'qitishning dolzarb masalalari va uning uslubiy ta'minoti	106
<i>Inogamova Dilfuza Rahmatullaevna</i>	

Chizma geometriya va kompyuter grafikasi: an'anaviy fan va zamonaviy texnologiyaning uyg'unlashuvi .	111
Raximov A. M., Tairova N. S., Sabirova D. U., Xasanova S. T., Tashpulatov R. X.	
Геймификация в обучении английскому языку на начальном этапе обучения	114
Курбанова Назира Низомиддиновна	
Talabalarda tanqidiy va evristik fikrlashni shakllantirishda raqamli texnologiyalarning o'rni	117
Adjiev Nayrullo Nazrulloevich	
Konstruktiv yondashuv asosida tabiiy fanlar (science)ni o'qitish metodikasi.....	122
Amirullayeva Barno Abdulhaqovna	
Kimyo o'qitishda o'quvchilarning ijodiy faoliyatini shakllantirishning tajriba-sinov natijalari.....	126
Artiqov Maqsud Bahodirovich, Babanazarova Ayzada Omirbaevna	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarni bilingvist sifatida shakllantirishda til o'rganish ko'nikmalari va kompetentsiyalarining rivojlanishi	131
Axmadjonova Gulira'no Muxtorjon qizi	
Talabalarining ijtimoiy kompetensiyalarini shakllantirishda kooperativ ta'limning metodik yondashuvlari.....	135
Botiraliyeva Gulobar Mahamadismoil qizi	
Talabalarni intellektual faoliyatga tayyorlashda ijtimoiy sherikchilikning pedagogik va metodik asoslari	139
Dilbarjonov Avazbek Ravshanbek o'g'li	
Teacher-Centered and Child-Centered Methods in Early Childhood Education: Insights From Finland and Uzbekistan	143
Djaparova Gulnoza	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida "Metodik mahorat kuni" va "Metodik mahorat soati"ni tashkil etish	150
Do'stov Davron Zulhaydarovich	
Theoretical, Methodological, and Practical Factors of Differentiated Education	155
Ergash Shonazarovich Khasanov	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning intellektual qobiliyatini rivojlantirishda kognitiv yondoshuv	160
Gulbahor Xamidova	
Mustaqil ta'lim – mustahkam bilim.....	164
Halima Shukurova Sunatullayevna	
Integrating Google Classroom and Project-Based Learning for Enhanced Synchronous and Asynchronous Education.....	168
Inomkhojaeva Shodiyakhon Abdukodirkhoja qizi	
O'quvchilarning innovatsion fikrlash ko'nikmalarini takomillashtirishning nazariy asoslari.....	174
Mamadaliyev Axadjon G'aniboyevich	
Hududiy rivojlanishda innovatsion yondashuvlarni strategik boshqaruvga integratsiya qilish yo'llari.....	177
Mo'minov Fazliddin Xusniddin o'g'li	
O'rta yoshdagi ayollarda harakat faoliyatini rivojlantirishda milliy o'yinlarning pedagogik ahamiyati	184
Mustafoev Sherali	
Pedagogical and Psychological Foundations of Developing Higher-Order Thinking Skills in Students.....	188
Nasimova Zarina Isomiddin kizi	
Pedagogik ijodkorlikning kasbiy professionallikda namoyon bo'lish xususiyatlari.....	193
Numonova Dildor Umurzoqovna	
Ko'zi oqiz boshlang'ich sinf o'quvchilarining kommunikativ kompetentsiyasini o'rganishning nazariy asoslari	196
Qarshiboyev Asliddin	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etish masalalari.....	200
Qilichova Marxabo Xudayqulovna	
The Transformation of Existential Thought in British Literature: Iris Murdoch's Philosophical Humanism and the Reinterpretation of Freedom	204
Rahmonqulova Zarnigor Nasimjon qizi	
Sportchilarning elektron platformalardan foydalanishning metodik tahlili	209
Saydullayev Zafar Erkinovich	
Adabiy ta'limda estetik tarbiya	216
Sharipov Elmurod Sa'dulla o'g'li	
O'qituvchi-trenerning ko'p qirrali kasbiy-pedagogik funksiyalari	220
Sulaymonov Jaxongir Solijonovich	
Uzluksiz kasbiy rivojlanishda art-pedagogikaning o'qituvchilar hissiy farovonligiga ta'siri	223
Suvanova Kamola Raimqul qizi	

Raqamlashtirish muhitida umumta'lim maktablarida ta'lim sifatini oshirish	226
<i>Xamidova Komila Maxmudovna</i>	
Oliy ta'limda kvest texnologiyasi yordamida fizika fanining murakkab tushunchalarini o'zlashtirish samaradorligini oshirish metodikasi.....	231
<i>Yo'ichiyev Shaxriyor Xusanovich, O'rinboyeva Kumushoy Sultonbek qizi</i>	
Совершенствование профессиональных компетенций будущих инженеров на основе интегративного подхода	235
<i>Умарова Гулчехра Абитовна</i>	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarning aqliy qobiliyatining psixologik xususiyatlari	238
<i>Alanazarova Sholpan Artikbaevna, Artiqbaeva Miyassar Jumanazarovna</i>	
Biologiya ta'limida innovatsion metodlarni joriy etishda ta'lim menejmentining roli	241
<i>Allayorova Maloxat Normaxmat qizi</i>	
Integrating Innovative Technologies for the Enhancement of Speech and Communication Skills Among Learners With Intellectual Disabilities in Uzbekistan: Pedagogical Approaches and Developmental Outcomes	244
<i>Donisheva Gulruy Akhrorkulovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini o'quvchilar o'qish savodxonligini rivojlantirishga metodik jihatdan tayyorlash	247
<i>Doniyarov Mavlonbek Arabovich</i>	
Kimyoviy birikmalarda bog'lar sonini hisoblashning yangi matematik usullari	252
<i>Ergashev Vahob Ergashevich</i>	
Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining mantiqiy tafakkurini rivojlantirish pedagogik muammo sifatida	257
<i>G'aniyeva Maftuna Abduaziz qizi</i>	
Pedagogika oliy o'quv yurtlarida steam fanlarini raqamli texnologiyalar asosida o'qitishning metodik asoslari	261
<i>Jamolova Sitara Muzaffar qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining matematik tafakkurini rivojlantirishda didaktik o'yinlar va interaktiv metodlardan foydalanish samaradorligi	264
<i>Mamadiyrov Jamol</i>	
Zamonaviy ta'lim jarayonida talabalar mustaqil faoliyatini rivojlantirishda pedagogik yondashuvlar	268
<i>Mamayusupova Nafisa Abdulatifovna</i>	
Para yengil atletikachilarda nayza uloqtirish texnikasini takomillashtirish uslubiyati	271
<i>Qiyomova Shohsanam Yarash qizi</i>	
Difficulties in Enhancing Communicativeness of Pre-Service English Teachers	275
<i>Kurbonova Maftuna Fakhriddinovna, Mirzayeva Gulshan Azamatovna</i>	
Principles of Teaching Basic Foreign Language Skills (EFL)	278
<i>Samandarova Gulsara Ismatilloevna</i>	
O'quvchilarning innovatsion ta'lim muhitida tayanch kompetensiyalarini shakllantirishning dolzarbligi	282
<i>Toshpulatova Farida Radjabovna</i>	
Корпоративная культура педагогов и внутренняя стабильность ДОО	286
<i>Буранова Шохноза Абдуразаковна</i>	
Развивать личностные качества учащихся на уроках географии	290
<i>Шадиева Нигора Шариповна</i>	
Raqamli texnologiyalar yordamida oliy ta'lim sifatini oshirishda innovatsion yondashuvlar	295
<i>Baytileuova Gulnaz Quralbay qizi</i>	
Yangi avlod pedagoglarini tayyorlash: kompetensiyalar va qadriyatlarining roli	298
<i>Ro'ziboyeva Ma'mura Abdunabiyevna</i>	
Astronomiya fanini o'qitishda integrativ yondashuvdan foydalanib o'qitishning ta'lim tizimidagi o'rni	301
<i>Barakayeva Sarvinoz To'liqunovna</i>	
Alohida e'tiborga muhtoj bolalar bilan ishlashda yangi pedagogik texnologiyalarni qo'llash	305
<i>Usmonov Salohiddin Dushan o'g'li, Namozova Sevinch Asqar qizi</i>	
Ma'naviy-axloqiy sifatlarni tarbiyalashda pedagogik qadriyatlarining ustuvorligi	310
<i>Jumayeva Gulnara Tursunpulatovna</i>	
Talabalarni maktabgacha ta'lim tashkilotlarini maqsadli boshqarishga tayyorlashning nazariy asoslari	314
<i>Mahmudova Zulfiya Xomitovna</i>	
Pedagogical Methodology Improve Students' Professional Mobility in Acquisition of Specialty	319
<i>Khidirova Muhabbat Murodillayevna</i>	

Boshlang'ich sinf ona tili darslarida pedagogik texnologiyalardan foydalanish	322
Ismoilova Surmaxon Amonovna, Yusupova Mohinur	
Qoraqalpoqlarning dehqonchilik marosimlari	326
Orinboyeva Go'zal Polatovna	
The Complexity of Training Teaching Staff for Work in Public Schools Organized in Medical Stations in Uzbekistan.....	330
Inogamova Dilfuza Rakhmatullaevna	
Boshlang'ich ta'lim texnologiya fanini o'qitishda STEM yondashuvi orqali o'quvchilarda mustaqil va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish.....	335
Jabbarova Zuhra Omondullayevna	
Eshitishda nuqsoni mavjud bolalarni nutqini shakllantirish metodikasi	338
Z. N. Mamarajabova	
5–7-sinf qizlarida raqamli texnologiyalar ta'sirida tarbiya jarayonining o'ziga xosliklari.....	341
Abdurazzoqova Marg'uba Muxammad qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda emotsional intellektni rivojlantirish diagnostikasi: metodlar va natijalar ..	345
Abduxamidova Dilorom Abdumuminovna	
PISA topshiriqlari asosida o'quvchilarda tadqiqotchilik ko'nikmalarini shakllantirish	349
Axunjanova Shirmonoy Isroiljonovna	
Bo'lajak surdotarjimonlar uchun faoliyat turlarini tanlashda ko'maklashish	354
Dehqanova Muborakxon G'iyosiddinovna	
Mustaqil ta'limni tashkillashtirishda tarjimadan foydalanish jarayonlari	357
Erkayev Elmirza Temirovich	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy faoliyat samaradorligini oshirishda kreativ va tanqidiy fikrlash kompetensiyalarining o'rni.....	361
Jumayeva Muxlisa Shokir qizi	
Tasks, Exercises, and Activities in the English Classroom: Differences, Similarities, and Effective Use	366
Qodirov Olim Odilovich	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda kommunikativ kompetentlikni rivojlantirish masalalari	372
Safarova Mohichehra Xonzafarovna	
Malaka oshirish tizimida boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tabiiy-ilmiy savodxonligini rivojlantirish masalalari.....	376
Saidova Dilnoza Maripovna	
O'zbekiston va Yaponiya dzyudo trenerlarining mashg'ulot jarayonlarini qiyosiy tahlili.....	380
Sharipov Xabibullo Abduqahhorovich	
"Kompyuter lingvistikasi"ning rivojlanish tendensiyasi.....	386
Xusanboyeva Muxlisa Ikrojon qizi	
Педагогические технологии стратегического развития взаимного сотрудничества организаций дошкольного образования и родителей.....	392
Тухлиев Муслимбек Шерзод угли	
Oliy ta'limda inklyuziv ta'lim tizimini joriy etish muammolari	397
Dilbar Nurkeldiyeva	
Ixtisoslashtirilgan ta'lim muasasalarida tarbiyaning o'rni.....	401
Laylo Sharopovna Nurmuxamedova	
Intellektida kamchiligi bo'lgan bolalarning ijtimoiylashuvida muloqotning shakllanish xususiyatlari	405
Shahnoza Amirsaidova	
Aqli zaif bolalarga ta'lim jarayonida o'yin faoliyatini shakllantirishning ahamiyati.....	409
Ziyodullayeva E'zoza Ne'matjonovna	
Pedagogik texnologiyalar metodlarini tanlash va qo'llashning umumiy mezonlari	412
Abdullayeva Komila Tursunovna	
Didaktik o'yinlar vositasida 2-sinf o'quvchilarida bog'lanishli nutq ko'nikmalarini shakllantirishning pedagogik imkoniyatlari	416
Askarova Gulayim Arislan qizi	
Yugurib kelib uzunlikka sakrovchilarda tezkorlikni samarali va jadal rivojlantirishni ilmiy asoslash.....	420
Avazov Shukrullo Ibatovich, Nuraliyeva O'g'iloy Shomurotovna, Mustafayev Ismoil Nuralio'g'li	
Boshlang'ich sinflarda kreativ ta'limning o'ziga xos xususiyatlari va zaruriyati.....	425
Axmedova Mastura Jamoliddinovna	
Imkoniyati cheklangan o'quvchilarda tabiatshunoslik kompetensiyasini shakllantirishning pedagogik shart-sharoitlari	430
Azizova Dilnora	

Bo'lajak shifokorlarda tibbiy – deontologik kompetensiyalarni shakllanishida tibbiy amaliyotning ahamiyati.....	435
Babadjanova Gulchexra Baxtiyarovna	
Bolaning aqliy rivojlanishini yoritadigan ko'rsatkichlar	440
Bozorboyev Javlon Davlatali o'g'li	
Bo'lajak oligofrenopedagoglarning kasbiy-metodik kompetensiyalarini rivojlantirish xususiyatlari.....	445
Daminova Maftuna Asqarali qizi	
Kreativ pedagogika fani va mantiqiy fikrlash kompetentligi orasidagi bog'liqlik.....	449
Diyora Egamberdiyeva	
Oilani mustahkamlovchi va ajralishiga olib keluvchi omillar	454
Haqberdiyev Jamoliddin Abdug'affor o'g'li	
Quality Management as a Functional and Attributive Characteristic of Modern Management.....	458
Jabbarbergenova Bibimaryam Amangeldievna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ijodiy faoliyatini rivojlantirishda pedagogik va psixologik jarayonlar	464
Mamedova Maxfuza Erkinovna	
Huquqiy ong va madaniyatni shakllantirishda yuridik ta'limning roli: tahlil va takliflar	470
Mansurova Zilola Akromxonovna	
Pedagogik ta'limda klaster yondashuvi: O'zbekiston va jahon tajribasi	474
Nafisa Tokhirova Dilshod qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini rivojlantirishning nazariy-pedagogik asoslari: zamonaviy yondashuvlar va innovatsion imkoniyatlarning integratsiyasi asosida shakllanish jarayoni.....	478
Norqulov Lutfullo Mamarajabovich	
Montessori metodikasi va undagi bolalar sensomotorikasini rivojlantirishga doir tajribalar tahlili	484
Parmonova Laylo Ilxomovna	
Molekulyar fizikani modellashtirish orqali o'qitish metodikasini takomillashtirish.....	488
Q. U. Tog'ayeva	
Milliy tarbiyada raqamli vositalardan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari	493
Qo'shnazarova Nozima Maxmutjon qizi	
Learning Intercultural Communication Through Social Media: the Approach of Modern Students	498
Raxmonqulova Feruza Akmal qizi	
Aqliy rivojlanishda muammolari bor maktab o'quvchilarida geometrik tushunchalarni shakllantirishning nazariy asoslar.....	502
Shodiyeva Navbaxor Xabibulla qizi	
Logopedning kasbiy faoliyatida deontologiya va kompetentlikning roli va ahamiyati	506
Temurova Gulchexra Xudoyqulovna, Isomitdinova Shaxinabonu Zavqiddin qizi	
STEAM ta'limida lego konstruktlorlarining o'rne va ahamiyati.....	511
Toshpulatova Farida Radjabovna	
Diagnostikasi va reabilitatsiya qilishda eshitishda nuqsoni bo'lgan bola va ularning ota-onalari bilan bog'liq muammolar.....	514
Toshpulova Nodira Sultonmurod qizi	
Talabalarni maktabgacha ta'lim tashkiloti va ota-onalar hamkorligi o'rtasidagi o'zaro munosabat shakllari.....	518
Turdiqulova Luiza Zayniddinovna	
O'zbekistonda ESG tamoyillarining ta'limga integratsiyasi: yutuqlar, muammolar va istiqbollari	522
Tursunova Shahzoda Baxromovna	
Maktabgacha yoshdagi aqli zaif bolalarning fazoviy tasavvurlarini shakllantirish	526
Xamidova Muyassar Polsaidovna	
Mustaqil ta'limni tashkil etishning asosiy didaktik prinsiplari.....	530
Yuldashev Shukrullo	
Комплексная методика развития и обучения юных футболистов	536
Ортиков Умиджон Худойбердиевич	
Особенности деятельности детей с нарушением зрения	544
Юсупова Назира	
Integration of Music and Language: Creative Approaches to Teaching English to Music Students	548
Akbarova Moxichexra	

Ingliz tilida yozuv malakalarini takomillashtirishda baholash metodikasi.....	553
Alimardonova Malika Botir qizi	
Yosh kurashchilarni jismoniy va aqliy rivojlantirishda basketbol o'yinining ahamiyati	560
Haqnazarov Qurbon Qo'shayevich	
Voleybol murabbiylarining innovatsion fikrlash qobiliyatini shakllantirish usullari	566
Haqqulov Akbar Abdiraupovich	
Sociolinguistic Competence and Intercultural Communicative Competence: Intertwining Concepts and Practical Implications	571
Kuchmurodova Gulnora Khatamovna	
Ilk qadam davlat dasturida steam ta'lim elementlaridan foydalanish imkoniyati	575
Nazarova Aziza Sohib qizi	
Kasbiy rivojlanish jarayonida rahbar shaxsiy sifatlarini rivojlantirishning zamonaviy yo'nalishlari.....	579
Roziqova Nazokat Alisher qizi	
Deontologik yondashuvning nazariy-pedagogik asoslari va uning ta'lim tizimidagi ahamiyati	583
Tashpulatova Nodira Olimjon qizi	
Kasbiy-pedagogik tayyorgarlikda fanlararo integratsiya asosida boshlang'ich ta'lim yo'nalishi o'qituvchilarining metodik salohiyatini oshirish yo'llari.....	586
Kashimova Aziza Alisherovna	
Природа и механизм действия биологических иммуностимуляторов на организм животных	590
Койилова Мехринисо Джураевна	
Badiiy asarlar ustida ishlash jarayonida boshlang'ich sinf o'quvchilarining emotsional intellektini shakllantirish mezonlari	594
Jamalova Kamola Shahobiddinovna	
Bo'lajak o'qituvchilarning tanqidiy fikrlashini rivojlantirish asosida fizika o'qitish metodikasini takomillashtirish	600
Musurmonova Shaxnoza Dilshod qizi	
Futbolchilarda texnik tayyorgarlikni takomillashtirishning ilmiy-metodik asoslari.....	606
Babayev Anvarjon Axmedovich	
Semantik afaziya va uni bartaraf etish yo'llari	611
Umida O'tabasarova Mexmanovna, G'anieva Gulrux Tavakkaljon qizi	
Сравнительный анализ национальных видов борьбы Японии.....	616
Даминов Илхом Аширалиевич	
Pedagogik jarayonda kognitiv rivojlanishga ta'sir qiluvchi omillar va bu faoliyatni rivojlantiruvchi interaktiv metodlar va texnologiyalar	621
Abdiraimova Gulrux Samad qizi	
Aqli zaif kichik maktab yoshidagi bolalarda o'qishni o'zlashtirishga motivatsion tayyorlikni shakllantirish ...	625
Abdunazarov Abdumutal Olimovich, Xaitboyeva Kumushxon Farxodjon qizi	
Psixik rivojlanishida kechikishi bo'lgan bolalar nutqini rivojlantirishda neyrokorreksiya mashg'ulotlarning ahamiyati	628
Akramova Xafiza Samadovna, Jumanova Mashhura Shokir qizi	
Pedagogik amaliyotning bo'lajak o'qituvchilar tayyorlash tizimidagi o'rni	632
Aliyeva Mavjudaxon Baxromjon qizi	
O'zbek tili darslarida media matnlardan foydalanish usullari.....	637
Allakhova Bagdagul Djoldasbayevna	
Media axborot vositalarining bolalar va o'smir yoshlarga ta'siri.....	640
Arobova Shohsanam Akram qizi	
Biologiya ta'limida tizimli-faoliyatli yondashuvning nazariy-metodologik asoslari.....	645
Asrorova Odinaoy Otabek qizi	
Maktabgacha yoshdagi dizartirik bolalarning so'z boyligini rivojlantirish yo'llari	650
Azizova Nilyufar Mirziyadovna	
Ijtimoiy pedagog faoliyatida innovatsion yondashuvlar	656
Bahriddinova Gavhar Oydinova	
Ta'lim tizimida deontologik yondashuvlarning pedagogik imoniyatlari.....	659
Boboxujayev Johonmirzo Umar o'g'li	
Zamonaviy ta'limda imkoniyati cheklangan bolalarga nisbatan inklyuziv yondashuv.....	662
Djurayeva Hurshida	
Libos va aksessuarlar orqali milliy estetik didni shakllantirishning pedagogik mexanizmlari	666
Doniyorova Shahnoza Erkin qizi	

Mantiqiy fikrlashni rivojlantiruvchi mashg'ulotlarni tashkil etish bosqichlari mazmuni	672
Dosbayeva Shahnoza Abdurahimovna	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarga chet tili o'rgatishning pedagogik-psixologik asoslari.....	675
Ergasheva Xilola Yunusxonovna	
Use of Artificial Intelligence in Teaching English as a Foreign Language for Uzbekistan General Schools.....	679
Feruza Zokirova Adham qizi	
Efferent motor afaziya va uni bartaraf etish yo'llari.....	682
G'anieva Gulrux Tavakkaljon qizi	
O'quvchilarda ekologik kompetensiyani shakllantirish: biologiya darslarida global ekologik muammolar tahlili.....	686
Ibragimova Sitara Akmal qizi	
Ba'zi 3D-metallarining 2-amino-5-allitio-1,3,4-tiadiazol bilan kompleks birikmalarini o'rganish	690
Jumaniyazova Gulxumar Karimbayevna	
Tizimli bilish kompetentligining mazmuni va uning maktabgacha ta'limdagi o'rni	696
Mirazimova Muxabbat Normatovna	
O'qituvchilik mahorati va axloqiy madaniyatning mushtarakligi.....	700
Nabiyev Islom Karimovich	
Qarshi shahrida turizm menejerlarining kasbiy malakasini uzluksiz takomillashtirishni ta'minlash	706
Normurodova Zebo Eshmaxmatovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida moslashuvchan kompetensiyalarni shakllantirishning metodik asoslari....	710
Nuriddinova Diyora Isaqali qizi	
Mediasavodxonlik vositasida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining tanqidiy fikrlashini rivojlantirishning pedagogik xususiyatlari.....	714
Pardayev Asror Ikromovich	
Boshlang'ich sinf ona tili darslarida kommunikativ kompetensiyalarni shakllantirish metodikasi	718
Qayumova Mahfuzaxon Alisher qizi	
Yuqori sinf o'quvchilarining ma'naviy kompetentligini jadidlarning pedagogik qarashlari asosida shakllantirish metodikasi (Temurbeklar maktablari misolida)	724
Quldashev Murodjon G'aniyevich	
Bugungi voleybolda to'p uzatish texnikasi va aniqligini 13–14 yoshdan boshlab aylanish harakatlari ta'sirida shakllantirish afzalligi	727
Rejapov O'tkirbek G'ayratjon o'g'li	
Boshlang'ich sinf o'quvchilariga bolalar o'yin folklorini o'rgatishda tolerantlikni rivojlantirishning metodik usullari va texnologiyalari.....	733
Ro'ziboyeva Madina Salimovna	
Pedagogik muloqot tushunchasi va uning o'ziga xos xususiyatlari	737
Ro'zimatova Maxpuza	
Intellektual qadriyatlarning talaba yoshlar aksiologik hayotiy pozitsiyasini shakllantirishdagi roli	743
Rustam Latipov Mamadaliyevich	
Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarini tayyorlashda AI-platformalarni integratsiyalashning amaliy mexanizmlari	747
Rustamov Kamoliddin Ziyodillo o'g'li	
Maktab biologiya ta'limida individuallashtirish texnologiyasidan foydalanish metodikasi.....	754
Savutova Malohat Erkinovna	
Bo'lajak o'qituvchilarning turizm sohasiga bo'lgan munosabatini o'rganishning ijtimoiy-pedagogik metodikasi.....	760
Shodiyorov Rustam Xasan o'g'li	
Bo'lajak harbiy xizmatchilarda deontologik yondashuvlar asosida raqamli muloqot madaniyatini shakllantirish.....	764
Soyibnazarov Baxtiyor Abdunazar o'g'li	
Pedagogika oliy o'quv yurtlarida umumiy yer bilimi fanidan amaliy mashg'ulotlar tizimini kasbiy faoliyatga yo'naltirishning dolzarb masalalari.....	770
Sultanova N. B.	
Ijtimoiy reabilitatsiyani amalga oshirishda tibbiy-psixokorreksion maslahat ishlar mazmuni.....	775
Suvanqulova Shaxnoza Karimqulovna	
Blokcheyn texnologiyasining ta'lim jarayonida qo'llanilishi va imkoniyatlari	780
Suyumov Jo'rabek Yunusaliyevich	

Oila va xotin-qizlar tizimida kollaborativ madaniyatning o'ziga xos xususiyatlari	783
<i>Tojibayeva Nazokatxon</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining tafakkurini rivojlantirishda interfaol metodlarning o'rni	787
<i>To'xtasinova Nigoraxon Azizxon qizi</i>	
Oliy o'quv yurtlarida analitik kimyo fanini o'qitishning samaradorlik ko'rsatkichlari	793
<i>Umrbekova Maftuna Ulug'bek qizi</i>	
Antroposentrik yondashuv asosida o'quvchilarda insonparvarlik fazilatlarini shakllantirish yo'llari	796
<i>Xamidova Nigora Ibrohimovna</i>	
Обучение говорению на русском языке абитуриентов с помощью настольных игр	800
<i>Абдулахадова Шохид</i>	
Особенности педагогической деятельности и их виды	803
<i>Мавжудова Ш. С., Мирходжаева Д.</i>	
Развитие критического мышления младших школьников на уроках читательской грамотности	808
<i>Мухаммадиева Марифат Мурод кизи</i>	
Искусство подбора слов: стилистические и семантические возможности перифраз	811
<i>Юлдашева Дилноза Бекмуродовна</i>	
Zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida talabalarda refleksiv tafakkurni rivojlantirishning vazifalari va pedagogik imkoniyatlari	815
<i>Abdullayeva Ziroatxon Qurbonovna</i>	
The Human Factor in AI-Mediated English Instruction: Balancing Technology and Pedagogical Expertise.....	818
<i>Ikramova Aziza Aminovna</i>	
Madaniyat tushunchasi va uni xorijiy til o'qitishda o'rganish zarurati.....	823
<i>Ma'murova Farangiz Ne'matovna</i>	
O'quvchilarda tanqidiy tafakkurni shakllantirish: zamonaviy pedagogik yondashuvlar va ularning samaradorligi	827
<i>Ostonova Ma'mura Ulug'bek qizi</i>	
Ko'zi ojiz boshlang'ich sinf o'quvchilarining kommunikativ kompetentsiyasini o'rganishning nazariy asoslari	830
<i>Qarshiboyev Asliddin</i>	
Farzand tarbiyasida ota-onaning pedagogik-psixologik malakalari	834
<i>Xojimirzayeva Shaxnoza Shokir qizi</i>	
Darsdan tashqari mashg'ulotlarda o'quvchilarni kasb-hunarga yo'llashning tashkiliy-ilmiy asoslari	839
<i>Xolmatov Pardaboy Qoraboevich</i>	
Методология типологического и сравнительного анализа детского фольклора	844
<i>Азмиева Э. Э.</i>	
Мaktabgacha ta'lim elementar matematik tushunchalarni rivojlantirish zarurati.....	851
<i>Xoldarova F. M.</i>	
Multimadaniy muhitda pedagoglarning tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish mexanizmlari	854
<i>Gulyamova Nafisa Burikulovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda milliy qadriyat tushunchalarini shakllantirishda oila va mahallaning roli	858
<i>Rizayeva Xusniya Ubayevna</i>	
Raqamli pedagogika: zamonaviy ta'limda innovatsion texnologiyalar roli	861
<i>Maxmudova Dilnoza Xaytmirzaevna</i>	
Badiiy adabiyot – maktabgacha yoshdagi bolalarda estetik dunyoqarashni shakllantiruvchi omil sifatida... ..	865
<i>Xujamberdiyeva Shahnoza Kupaysinovna</i>	
Yangi O'zbekistonda inklyuziv ta'lim islohatlar bosqichida	868
<i>Boyqulov Azamat Maxram o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktor o'rinbosarlarining menejerlik ko'nikmalarini rivojlantirishning xorijiy tajribasi va uni mahalliy sharoitda qo'llash imkoniyatlari	871
<i>Maxamadaliyeva Ezoza Rustamxo'ja qizi</i>	
Oliy badiiy pedagogik ta'lim muassasasida bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarini maktab o'quvchilarida illyustrativ rasm ishlashga oid kompetensiyalarini shakllantirishga tayyorlashning mazmuni	875
<i>Sobirov Sarvar Tursunmurotovich</i>	

LIBOS VA AKSESSUARLAR ORQALI MILLIY ESTETIK DIDNI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK MEXANIZMLARI

Doniyorova Shahnoza Erkin qizi

Jizzax davlat pedagogika universiteti o'qituvchisi,
p.f.f.d. (PhD)

Annotatsiya: Maqolada libos va aksessuarlar orqali yosh avlodda milliy estetik didni shakllantirish jarayonining pedagogik mexanizmlari tahlil qilingan. Milliy kiyim-kechak madaniyatining estetik, etik va madaniy-simvolik qiymatlari, shuningdek, ularning shaxs shakllanishidagi roli va pedagogik jarayonda qo'llanilishi ilmiy asosda yoritilgan. Tadqiqotda milliy liboslar va aksessuarlarning estetik tarbiya vositasi sifatidagi imkoniyatlari, zamonaviy moda va milliy an'analar sintezi hamda oila va ta'lim muassasalarining ushbu jarayondagi o'rni ko'rsatib berilgan.

Kalit so'zlar: milliy estetik did, libos madaniyati, milliy kiyim-kechak, aksessuarlar, estetik tarbiya, pedagogik mexanizmlar, madaniy identifiklik, milliy qadriyatlar, moda pedagogikasi.

Abstract: The article analyzes the pedagogical mechanisms of developing national aesthetic taste among the younger generation through clothing and accessories. It scientifically substantiates the aesthetic, ethical, and cultural-symbolic values of the national dress culture, its role in personality formation, and its application in the pedagogical process. The study highlights the potential of national costumes and accessories as tools of aesthetic education, the synthesis of modern fashion trends and national traditions, and the role of families and educational institutions in this process.

Key words: national aesthetic taste, clothing culture, national costume, accessories, aesthetic education, pedagogical mechanisms, cultural identity, national values, fashion pedagogy.

Аннотация: В статье проанализированы педагогические механизмы формирования национального эстетического вкуса у молодёжи через одежду и аксессуары. Научно обоснованы эстетические, этические и культурно-символические ценности национальной костюмной культуры, а также её роль в формировании личности и применение в педагогическом процессе. В исследовании показаны возможности национальной одежды и аксессуаров как средства эстетического воспитания, синтез современных модных тенденций и национальных традиций, а также роль семьи и образовательных учреждений в данном процессе.

Ключевые слова: национальный эстетический вкус, культура одежды, национальный костюм, аксессуары, эстетическое воспитание, педагогические механизмы, культурная идентичность, национальные ценности, педагогика моды.

KIRISH

Milliy identifiklikni saqlash va mustahkamlash, milliy qadriyatlarni avloddan avlodga o'tkazish, madaniy merosni asrash zamonaviy pedagogikaning muhim vazifalaridan biridir. Globallashuv jarayonlari kuchaygan sharoitda, madaniyatlar o'zaro ta'siri chuqurlashgan davrda milliy xususiyatlarni yo'qotish xavfi paydo bo'lmoqda. Shu sababli yosh avlodni o'z milliy madaniyatiga sadoqatli, milliy qadriyatlarni qadrllovchi, milliy estetikani his qiladigan va anglaydigan shaxs sifatida tarbiyalash dolzarb vazifaga aylanmoqda. Milliy estetik didning shakllanishi ko'p qirrali jarayon bo'lib, u madaniyat, san'at, adabiyot, musiqa, me'morchilik, amaliy san'at va kundalik hayot estetikasi orqali amalga oshadi. Ushbu kontekstda libos va aksessuarlar muhim pedagogik vosita va madaniy simvol sifatida o'ziga xos o'rin tutadi.

Libos nafaqat tanani himoya qilish yoki bezash vositasi emas, balki madaniy kod, identifiklik belgisi, estetik qarashlar ifodalaniishi, ijtimoiy maqom ko'rsatkichi, shaxsiy va jamoa identifikligining tashqi ifodasi hisoblanadi. Roland Barthesning semiotik tahlilida libos "madaniyat tili" sifatida qaraladi va u o'z semiotik tizimiga ega bo'lib, turli ma'nolar va qiymatlarni kodlaydi. Fred Davisning Fashion, Culture, and Identity asarida libos identifiklik yaratishning muhim vositasi sifatida tahlil etiladi. Joanne Entwistle libosni "mujassamlashgan amaliyot" (embodied practice) deb ataydi va u tana, ijtimoiy kontekst, madaniy ma'nolar kesishmasida joylashganligini

ta'kidlaydi. O'zbek milliy madaniyatida libos va aksessuarlar boy tarixga, chuqur simbolikaga, o'ziga xos estetikaga ega bo'lib, ular xalqning dunyoqarashi, tabiat bilan munosabati, estetik ideallari, ijtimoiy normalarini aks ettiradi.

Pedagogik jihatdan libos va aksessuarlar orqali milliy estetik didni shakllantirish murakkab, ko'p bosqichli jarayon bo'lib, u nafaqat bilim berish, balki his-tuyg'ular, qadriyatlar, munosabatlar, amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishni o'z ichiga oladi. Bu jarayon oilada boshlanib, maktabgacha ta'lim muassasalarida davom etadi, maktabda va oliy ta'limda yanada chuqurlashadi, shuningdek, umrboqiy ta'lim va o'z-o'zini takomillashtirish orqali uzluksiz rivojlanadi. Ushbu maqolada libos va aksessuarlar orqali milliy estetik didni shakllantirishning pedagogik mexanizmlari chuqur tahlil qilinadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Estetik did shaxsning go'zallikni his qilish, anglash, baholash va yaratish qobiliyatini anglatadi hamda u tanqidiy fikrlash, emotsional sezgirlik, madaniy bilimlar va amaliy ko'nikmalar sintezidan iborat. Milliy estetik did esa o'z milliy madaniyatining estetik qadriyatlarini his qilish, tushunish, qadrlash va ularni hayotda qo'llash qobiliyatidir. Bu nafaqat abstrakt, intellektual bilim emas, balki chuqur emotsional tajriba, ichki ehtiyoj, shaxsiy identifiklikning bir qismidir. Milliy estetik did millat psixologiyasi, tarixiy tajriba, tabiiy muhit va madaniy an'analar bilan chambarchas bog'liq bo'lib, u avlodlar davomida shakllanib, madaniy meros orqali uzatiladi.

O'zbek milliy estetikasi boy va xilma-xil bo'lib, u tabiiy go'zalliklardan ilhomlanadi: Sharq quyoshining harorati, tog'lar ulug'vorligi, dasht kengligi, bog'lar mevdorligi, osmonning ko'kligi, gullarning rangi va hidi. O'zbek estetikasida rang muhim o'rin tutadi va ranglar nafaqat vizual go'zallik, balki simbolik ma'nolarga ham ega. Qizil rang hayot, issiqlik, faollikni, ko'k rang osmon, ulug'vorlik, chinakamlikni, yashil rang tabiat, yangilanish, umidni, sariq rang esa quyosh, boylik va donishmandlikni bildiradi. Naqsh va bezak o'zbek estetikasining yana bir muhim jihati bo'lib, geometrik va o'simlik naqshlari, ularning simmetriyasi va ritmi, ma'nolar kodlanishi, kosmologik tasavvurlarni aks ettirishi o'zbek madaniyatining chuqurligini ko'rsatadi. Uyg'unlik, muvozanat, noziklik, kamtarlik va bir vaqtning o'zida badiiylik, bezak hamda bayramlik o'zbek estetikasining asosiy prinsiplaridir.

Milliy estetik did shaxsning kognitiv, emotsional, qiymatli va amaliy sferalarida namoyon bo'ladi. Kognitiv sferada bu milliy san'at, madaniyat va simollar haqida bilimlar, ularning ma'nolarini tushunish, tarixiy kontekstni anglash, estetik kategoriyalar – go'zallik, uyg'unlik, kamolot – ni milliy kontekstda tushunishdir. Emotsional sferada bu milliy estetikaga nisbatan ijobiy his-tuyg'ular, milliy kiyim, bezak, san'at asarlarini ko'rish paytida estetik zavq, faxr, iftixor hissi, o'ziga xos milliy "estetik kod"ni his qilishdir. Qiymatli sferada bu milliy estetikani qadrlash, uni saqlab qolishni muhim deb bilish, milliy estetik ideallarga sadoqatlilik, milliy identifiklikning bir qismi sifatida qabul qilishdir. Amaliy sferada esa bu milliy estetikani kundalik hayotda qo'llash qobiliyati, milliy liboslarni kiyib olish, aksessuarlarni tanlash, uyni bezash va bayramlarni tashkil etishda milliy uslubni saqlashdir.

Milliy estetik did tabiiy ravishda, o'z-o'zidan shakllanmaydi, balki maqsadga muvofiq pedagogik ta'sir, madaniy muhit, oilaviy tarbiya, ta'lim tizimi va ijtimoiy amaliyot orqali shakllanadi. Lev Vygotsky ning ijtimoiy-madaniy nazariyasiga ko'ra, yuqori psixik funksiyalar, jumladan estetik did ham ijtimoiy muloqot va madaniy vositalar orqali rivojlanadi. Albert Banduraning ijtimoiy o'rganish nazariyasi kuzatish, taqlid qilish va model olish orqali o'rganishni ta'kidlaydi, hamda milliy estetik did ko'p jihatdan kattalarni, namunalarni kuzatish orqali shakllanadi. Jean Piagetning kognitiv rivojlanish nazariyasi esa estetik idrok va baholashning yosh davrlari bo'yicha rivojlanishini tushuntiradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Libos insoniyat tarixida doimo madaniy ahamiyatga ega bo'lib kelgan va u nafaqat amaliy ehtiyojni qondirish, balki identifiklikni ifodalash, ijtimoiy maqomni ko'rsatish, estetik ideallarni namoyon etish, guruhga tegishlilikni bildirish vositasi bo'lgan. Har bir millat, har bir davr o'zining o'ziga xos kiyim-kechak madaniyatiga ega bo'lib, u o'sha millat yoki davrning dunyoqarashi, qadriyatlari, estetik tushunchalari, texnologik imkoniyatlarini aks ettiradi. O'zbek milliy liboslari va aksessuarlari o'zining boy tarixi, xilma-xilligi, estetik qiymatlari bilan ajralib turadi va ular O'rta Osiyo madaniyatining muhim qismini tashkil etadi.

O'zbek milliy liboslarining asosiy elementlari orasida erkaklar uchun to'n, chopon, ko'ylak, ish to'n, do'ppi, ayollar uchun ko'ylak, shimlar, paranji, ro'mol, do'ppi, qizlar uchun maxsus ko'ylaklar va bosh kiyimlar mavjud. Har bir kiyim turi o'z funksiyasi, estetikasi va simbolikasiga ega. Chopon nafaqat ob-havo himoyasi emas, balki hurmat, obro', kamolot belgisi, to'y va tantanalarda kiyiladigan kiyimdir. Choponning rangi, matosi, tikilishi va bezaklari egasining yoshi, ijtimoiy mavqei, mintaqaviy tegishligi haqida ma'lumot beradi. Atlas choponi bayramona, badiiy, naqshli, adras choponi esa kundalik, sodda, amaliy. Do'ppi o'zbek erkaklarining ajralmas bosh

kiyimi bo'lib, u ham mintaqaviy xilma-xillikka ega: Chust, Marg'ilon, Buxoro va Samarqand do'ppilari o'z naqshlari hamda shakllari bilan farqlanadi. Ayollar liboslari yanada rang-barang, bezakli, nozik bo'lib, ular ayollik go'zalligi, nafisligi, kamtarligi va bir vaqtning o'zida bayramlikni ifodalaydi.

Aksessuarlar liboslarni to'ldirib, estetik ta'sirini kuchaytiradi va o'zlari ham mustaqil madaniy qiymatga ega. Kamar erkaklar libosining muhim qismi bo'lib, u nafaqat amaliy funktsiya, balki simbolik ma'noga ham ega – kamondagi o'rinni, kuchni bildiradi. Kumush kamarlar, naqshli va toshli kamarlar hashamat hamda davlat belgisidir. Zargarlik buyumlari – sirg'a, bilaguzuk, bo'yinbog', uzuk – ayollar estetikasining muhim qismidir. O'zbek zargarlik san'ati o'zining nozikligi, murakkab texnikasi va boy naqshlari bilan mashhur. Zargarlik buyumlarida ko'pincha turkuaz, lapis lazuli, koinur kabi qimmatbaho toshlar ishlatiladi va ular ham estetik, ham himoya funksiyasini bajaradi – yomon ko'zdan, kasallikdan himoya qilish ishonchi mavjud. Ro'mollar va shoyilar ham nafaqat bosh kiyimi emas, balki estetik aksessuar bo'lib, ularning rangi, matosi va o'rami alohida estetika yaratadi.

Libos va aksessuarlarning estetik qiymati bir necha jihatda namoyon bo'ladi. Birinchidan, rang uyg'unligi va psixologiyasi muhim. O'zbek liboslaridagi yorqin, to'q ranglar – qizil, ko'k, yashil, sariq, binafsha – quyosh, issiqlik, hayot va bayram kayfiyatini yaratadi. Ranglarning kombinatsiyasi muvozanat va uyg'unlik prinsipiga asoslanadi hamda bu ko'zga yoqimli, ruhni ko'taruvchi ta'sir qiladi. Ikkinchidan, naqsh va bezaklarning geometriyasi hamda simbolizmi chuqur ma'noga ega. Islomiy san'atda figurativlik cheklangan bo'lgani uchun, geometrik va stilizatsiya qilingan o'simlik naqshlari rivojlangan. Doiralari abadiyatni, uchburchaklar barqarorlikni, vij-vij chiziqlar suv va hayotni, o'simlik naqshlari esa tabiat va yangilanishni bildiradi. Uchinchidan, mato sifati va teksturasi ham estetik qiymatdir. Ipak matolarning yumshoqligi va yorqinligi, atlasning porloqligi, zig'irning qalinligi, adrasning og'irligi har xil estetik ta'sir yaratadi. To'rtinchidan, tikuv san'ati va qo'l mehnati nozikligi qo'lda tikilgan liboslarning qadriga qiymat qo'shadi. Kashtachilik, zardo'zlik va qo'lda kashta ishlash san'ati asrlar davomida rivojlangan va u hozir ham qadrlanadi.

Libos va aksessuarlarning etik-ma'naviy qiymati ham muhim. Milliy liboslar kamtarlik, hayo, hurmat va odobni ifodalaydi. Ayollar liboslarining yopiqroq bo'lishi hayo tushunchasini, erkaklarning chopon kiyishi esa kattalarni hurmat qilishni bildiradi. Bayramlarda, to'ylarda milliy liboslar kiyish milliy an'analarga sadoqatni, keksalarni hurmat qilishni va o'z ildizlarini eslab qolishni anglatadi. Shuningdek, libos ijtimoiy munosabatlarni tartibga soladi – kimning qanday kiyishi, qayerda va qachon kiyishi ijtimoiy normalar bilan belgilanadi. Bu nafaqat cheklov, balki jamiyat tartibining, uyg'unlik va o'zaro hurmatning ifodasidir.

PEDAGOGIK MEXANIZMLAR: NAZARIY ASOSLAR VA AMALIY YO'NALISHLAR

Libos va aksessuarlar orqali milliy estetik didni shakllantirish pedagogik jarayonning o'ziga xos shakli bo'lib, u maxsus pedagogik mexanizmlar, metodlar, shakllar va vositalarni talab qiladi. Pedagogik mexanizm pedagogik maqsadga erishish uchun tashkil etiladigan o'zaro bog'liq harakatlar, ta'sirlar va shart-sharoitlar tizimi hisoblanadi. Milliy estetik didni shakllantirish mexanizmlari kognitiv, emotsional, qiymatli va faoliyatli komponentlarni o'z ichiga oladi va ular kompleks, izchil hamda bosqichma-bosqich amalga oshiriladi.

Birinchi pedagogik mexanizm – bilim berish va ma'rifiy ishlardir. Bu mexanizm orqali bolalar va yoshlar milliy liboslar tarixi, turlari, simbolikalari, estetik xususiyatlari, tayyorlanish texnologiyasi va madaniy konteksti haqida bilim oladilar. Ma'rifiy ishlar turli shakllarda amalga oshishi mumkin: maktabda maxsus darslar, mashg'ulotlar, sayohatlar, ekskursiyalar, muzeylarga tashrif, ko'rgazmalar, filmlar, kitoblar. Masalan, "Milliy liboslar tarixi" mavzusida maxsus dars o'tkazish, amaliy san'at muzeyiga ekskursiya uyushtirish, milliy kiyimlar ko'rgazmasini tashkil qilish, keksa hunarmandlar bilan suhbatlashish, milliy liboslar haqida hujjatli film tomosha qilish. Bilim berish nafaqat faktlarni to'plash, balki chuqur tushunish, tahlil qilish, bog'lanishlarni ko'rish va madaniy kontekstni anglashni ham nazarda tutadi.

Ikkinchi mexanizm – estetik idrok va tajribani boyitishdir. Bu mexanizm orqali bolalar milliy liboslarning go'zalligini bevosita his qiladilar, ular bilan sensorli tajriba o'tkazadilar. Matolarni qo'lga olib ko'rish, ularning teksturasini his qilish, ranglarni ko'rish, naqshlarni o'rganish, liboslarni kiyib ko'rish, o'z aksini ko'zgu oldida ko'rish – bularning barchasi chuqur estetik ta'sir qiladi va xotirada mustahkam yoziladi. Bolalar bog'chalarida milliy liboslar burchagini tashkil qilish, u yerda turli chopon, ko'ylak, do'ppi va aksessuarlarni joylashtirish, bolalarga o'ynash va sahnalashtirishda foydalanish imkonini berish foydali pedagogik yondashuv hisoblanadi. Maktablarda esa to'y va bayram kabi tadbirlarga tayyorgarlik ko'rish jarayonida milliy liboslarni tanlash, kiyish va uyg'unlikni yaratish tajribasi beriladi.

Uchinchi mexanizm – qiymatlarni shakllantirishdir. Bu mexanizm orqali bolalarda milliy estetikaga nisbatan ijobiy munosabat, uni qadrlash va himoya qilish ishtiyoqi shakllanadi. Qiymatlarni shakllantirish bevosita o'rgatish orqali emas, balki emotsional tajriba, shaxsiy ma'no berish, o'z identifikligiga bog'lash orqali amalga oshadi. Masalan, katta ota-buvisining yoshlik davridan qolgan milliy liboslar haqida hikoya eshitish, bu liboslarning oilaviy tarixi, qadriyati va emotsional ma'nosi haqida bilish bola uchun ularni oddiy narsadan ko'ra qadrliroq

qiladi – bu meros, bog'liqlik, identifiklik belgilariga aylanadi. Milliy bayramlarni nishonlash, ularning ta'limiy-tarbiyaviy qiymatini ta'kidlash, milliy liboslarda ishtirok etishning ahamiyatini tushuntirish ham qiymatlarni shakllantirish jarayonidir.

To'rtinchi mexanizm – amaliy faoliyat va ijodiy yaratuvchanlikdir. Bu mexanizm orqali bolalar nafaqat tomoshabin yoki iste'molchi, balki yaratuvchi va ishtirokchi bo'ladilar. Qo'l mehnatida milliy naqshlarni chizish, kashta tikish, aksessuarlar yasash, miniatyura ko'ylaklarda tikuv ishlash, qo'g'irchoqlar uchun milliy liboslar tayyorlash kabi faoliyatlar amalga oshiriladi. Bunday amaliy ishlar nafaqat ko'nikma beradi, balki yaratuvchanlik jarayonida g'amxo'rlik, diqqat, sabr, estetik zavq va mas'uliyat tuyg'usini shakllantiradi. Boshlang'ich sinflarda milliy naqshlarni ranglash, o'rta sinflarda kashta tikish, katta sinflarda esa haqiqiy liboslar tikish loyihalari tashkil etilishi mumkin.

Beshinchi mexanizm – rol o'ynash va identifikatsiya mexanizmi. Bolalar o'yinlarda, sahna qo'yishlarida, bayramlarda milliy liboslarni kiyib, milliy qahramonlar, tarixiy shaxslar va ertak personajlari rolini ijro etadilar. Bu jarayonda ular o'sha shaxsning dunyosiga kirib, uning qarashlarini, qadriyatlarini va his-tuyg'ularini his qilishga harakat qiladilar. Masalan, "Alpomish" dostonidan sahna qo'yishda o'g'il bolalar Alpomish liboslarini kiyib, qahramonlik, mardlik va adolat tuyg'ularini his qiladilar. Qizlar milliy to'yda "kelin" rolini o'ynab, milliy an'analar, marosimlar va liboslar orqali madaniy identifiklikni o'zlashtiradilar.

Oltinchi mexanizm – ijtimoiy muhit va namuna ko'rsatishdir. Bolalar o'z atrofidagi kattalar – ota-ona, o'qituvchi, qo'shni, mashhurlar – dan namuna oladilar. Agar oilada kattalar milliy liboslarni qadrlasalar, bayram va tadbirlarda kiyishsa, ular haqida hurmat bilan gapirsalar, bola ham tabiiy ravishda bunday munosabatni o'zlashtiradi. Pedagogik jihatdan bu mexanizmni maqsadli qo'llash mumkin: o'qituvchilarning o'zlari milliy liboslarda darsga kelishlari, maktabda milliy kiyim kunlarini tashkil qilish, milliy liboslarda professional fotosuratlar chiqarish va ularni namoyish qilish kabi tadbirlar samarali natija beradi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Milliy estetik didning shakllanishi oilada boshlanadi va oila ushbu jarayonning asosiy, birlamchi, eng kuchli muhiti hisoblanadi. Oila madaniy identifiklikning asosiy tashuvchisi, an'analarning saqlovchisi, qadriyatlarining uzatuvchisi bo'lib, bolaning milliy ongiga birinchi ta'sir oila orqali tushadi. Ota-ona va bobo-buvilar milliy liboslar haqida hikoya qilishlari, ularni ko'rsatishlari, bayramlarda kiydirishlari, naqsh va bezaklarning ma'nosini tushuntirishlari tabiiy tarbiya jarayoni hisoblanadi. Kichik yoshdagi bolalar qiziquvchanlik va taqlid qilish istagi bilan oilaning milliy liboslarini kiyib ko'rishga harakat qiladilar, qizlar onaning zargarlik buyumlarini sinab ko'rishni yaxshi ko'radilar va bu o'yinlarning o'zida estetik did shakllanadi.

Oilada milliy estetik tarbiyaning samarali shakllari orasida umumiy bayramlarni milliy uslubda nishonlash, milliy liboslarni kiyish, milliy taomlarni tayyorlash, uyni milliy uslubda bezash, milliy san'at bilan tanishish – she'rlar o'qish, qo'shiqlar tinglash, rasmlarni tomosha qilish – muhim o'rin tutadi. Bobo-buvilar bilan muloqot ayniqsa qimmatli, chunki ular an'analarning to'g'ridan-to'g'ri tashuvchisi, tarixning jonli guvohlari, hikoyalarning manbaidir. Buving o'z yoshlik davridan qolgan atlas ko'ylagi, boboning eski choponi nafaqat muzey eksponatlari emas, balki oilaviy afsonalar, emotsional aloqalar, avlodlar zanjiri bo'lib, ular orqali bola o'tmish bilan bog'lanadi va o'z identifikligini anglaydi.

Zamonaviy oilalarda ba'zan milliy liboslar va estetika chetga surilishi, ularni "eskirgan", "zamonaviy emas" deb hisoblash tendensiyasi kuzatiladi va bu tashvishlidir. Pedagogik jihatdan ota-onalar ma'rifatini oshirish, ularga milliy estetik tarbiyaning ahamiyatini tushuntirish, amaliy maslahatlar berish zarur. Ota-onalar uchun seminarlar, konferensiyalar, metodik qo'llanmalar, videomateriallar tayyorlash, muvaffaqiyatli tajribalarni tarqatish foydalidir. Shuningdek, zamonaviy va milliy sintez konsepsiyasini targ'ib qilish muhimdir – milliy an'analar va zamonaviy hayot ziddiyatda emas, balki uyg'unlikda. Milliy liboslarni faqat muzeyda emas, balki kundalik hayotda, zamonaviy kontekstda qo'llash mumkinligini ko'rsatish lozim.

Maktabgacha ta'lim muassasalari milliy estetik tarbiyaning yana bir muhim bosqichi bo'lib, bu yerda tizimli, maqsadga yo'naltirilgan va metodologik jihatdan to'g'ri pedagogik ish olib boriladi. Bolalar bog'chalarida milliy liboslar va estetika turli faoliyatlarga – o'yin, tasviriy faoliyat, musiqa, adabiyot, sahna san'ati – integratsiya qilinadi. Milliy liboslarda qo'g'irchoqlar burchagi, milliy naqshlar bilan bezalgan amaliy san'at materiallari, milliy bayramlarni nishonlash, milliy ertaklarni sahnalashtirish, milliy qo'shiqlarni o'rganish va ayni paytda milliy liboslarda ijro etish kompleks ta'sir yaratadi. Tarbiyachilar o'zlari milliy liboslarda bo'lishni vaqti-vaqti bilan amaliyotga kiritishlari, ota-onalar bilan hamkorlikda milliy liboslar ko'rgazmasini tashkil qilishlari, milliy hunarmandlarni taklif qilishlari foydali pedagogik tadbirlar hisoblanadi.

Maktabda milliy estetik tarbiya yanada kengayadi va chuqurlashadi. Maktabda turli fanlar – adabiyot, tarix, tabiatshunoslik, tasviriy san'at, qo'l mehnati, texnologiya – orqali milliy estetika o'rganiladi. Adabiyot darslarida milliy she'rlar, hikoyalarda milliy liboslar tavsifi, ularning ramziy ma'nosi tahlil qilinadi. Tarix darslarida turli davrlardagi liboslar o'rganiladi. Tasviriy san'at darslarida milliy naqshlar chiziladi, ranglash orqali milliy rang palit-

rasi o'zlashtiriladi. Qo'l mehnati va texnologiya darslarida amaliy san'at ko'nikmalari – tikuv, kashta, aplikatsiya – orqali milliy estetika shakllantiriladi. Maktabda sinfdan tashqari ishlar ham muhim: milliy liboslar klubi, kashtachilik to'garaklari, milliy bayramlar, konkurslar, festivallar va ko'rgazmalar tashkil etilishi mumkin.

Oliy ta'limda, ayniqsa dizayn, moda, pedagogika va madaniyatshunoslik yo'nalishlarida milliy liboslar va estetika chuqur o'rganiladi. Talabalar milliy liboslarni ilmiy tahlil qiladilar, zamonaviy dizaynga integratsiya qilish loyihalarini amalga oshiradilar, milliy va zamonaviy sintez yo'nalishida ijodiy izlanishlar olib boradilar. Oliy ta'limda nafaqat ma'lumot oluvchi, balki kelajak mutaxassislar, ijodkorlar, pedagoglar tayyorlanadi va ular o'z navbatida milliy estetikani targ'ib qiluvchi, saqlovchi hamda rivojlantiruvchi bo'ladilar.

Zamonaviy jamiyatda milliy liboslarni saqlab qolish muammosi ko'pincha "milliy yoki zamonaviy" dikotomiyasi sifatida tushuniladi va bu noto'g'ri qarashdir. Aslida milliy va zamonaviy bir-biriga zid emas, balki sintez qilinishi mumkin bo'lgan ikki yo'nalishdir. Zamonaviy moda dizaynerlari butun dunyo bo'ylab o'z milliy merosidan ilhomlanmoqda va uni zamonaviy shakllar, texnologiyalar, qulaylik talablari bilan birlashtirib, yangi, original, o'ziga xos, bozorda raqobatbardosh mahsulotlar yaratmoqda. Bu tendensiya global moda sanoatida keng tarqalgan: yaponiyalik dizaynerlar kimono elementlarini, hind dizaynerlari sarini, koreys dizaynerlari hanbokni, arab dizaynerlari abayani zamonaviy modaga olib kirmoqdalar.

O'zbekistonda ham milliy va zamonaviy sintez yo'nalishi rivojlanmoqda. Zamonaviy o'zbek dizaynerlari milliy naqshlardan foydalangan holda zamonaviy ko'ylak, kostyum va aksessuarlar yaratmoqdalar. Atlas, adras, bekasam kabi milliy matolar zamonaviy kesimlarda qo'llanilmoqda. Milliy naqshlar zamonaviy bosma texnologiyalari orqali turli buyumlarga – sumkalar, telefon qopqoqlari, bloknotlar – qo'llanilmoqda. Bu sintez nafaqat madaniy, balki iqtisodiy jihatdan ham samarali: milliy brendni yaratish, xalqaro bozorda o'ziga xos joyni egallash imkonini beradi. Pedagogik jihatdan bu sintez yoshlarga "milliy eskirgan emas" degan xabarni beradi va ularning milliy merosga zamonaviy kontekstda munosabatini shakllantiradi.

Sintezning bir necha yo'nalishlari mavjud:

- *Birinchi yo'nalish* – milliy elementlarni zamonaviy kiyimga integratsiya qilish: masalan, zamonaviy ko'ylakka milliy naqshli yoqa qo'shish, oddiy jinsi shimga milliy kashta tikish, klassik ko'ylakni atlas matodan tayyorlash.
- *Ikkinchi yo'nalish* – milliy aksessuarlarni zamonaviy liboslar bilan uyg'unlashtirish: zamonaviy ko'ylak bilan milliy kamar, zamonaviy palto bilan milliy do'ppi.
- *Uchinchi yo'nalish* – milliy kiyimning zamonaviy interpretatsiyasi: choponning formasini, uzunligini, kesimini zamonaviy talablarga moslashtirish, ammo milliy estetikani saqlash.
- *To'rtinchi yo'nalish* – milliy ranglar va naqshlarni grafik dizaynda qo'llash: futbol kalar, sviterlar ustida milliy naqshlarni bosma qilish.

Bu sintez jarayonida bir necha muhim prinsiplarni saqlash zarur.

Birinchidan, milliy elementlarning o'ziga xos ma'nosi va ramziyligini hurmat qilish, ularni bekorga, faqat bezak sifatida ishlatmaslik.

Ikkinchidan, sifat va noziklikni saqlash – milliy san'atning asosiy qiymati uning qo'lda yaratilganligi, nozikligi va bu sifatni industrial ishlab chiqarishda ham imkon qadar saqlashdir.

Uchinchidan, madaniy kontekstni tushunish va o'zlashtirib bo'lmaydigan, muqaddas elementlarni ehtirom bilan qo'llash.

To'rtinchidan, originallik va innovatsiya – oddiy nusxa ko'chirish emas, balki ijodiy qayta ishlash, yangi ko'rinish yaratishdir.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Libos va aksessuarlar orqali milliy estetik didni shakllantirish murakkab, ko'p qirrali, uzoq muddatli pedagogik jarayon bo'lib, u yosh avlodning milliy identifikligini, madaniy ongini, estetik dunyoqarashini shakllantiradi. Milliy liboslar va aksessuarlar nafaqat moddiy madaniyat elementlari, balki ma'naviy qadriyatlarning tashuvchisi, estetik ideallarning ifodasi, tarix va kelajak o'rtasidagi ko'pri, avlodlarni bog'lovchi zanjir hisoblanadi. Ularning ranglari, naqshlari, shakllari, simbolikalari millat ruhini, estetikasini, dunyoqarashini o'zida mujassam etadi va ularni o'rganish, his qilish, qadrlash orqali yosh avlod o'z milliy ildizlariga qaytadi, o'z identifikligini anglaydi, faxr va iftixor his qiladi.

Pedagogik mexanizmlar – bilim berish, estetik tajribani boyitish, qiymatlarni shakllantirish, amaliy faoliyat, rol o'ynash, ijtimoiy muhit – kompleks va izchil qo'llanilganda yuqori samaradorlikni ta'minlaydi. Oila, maktabgacha ta'lim, maktab, oliy ta'lim, ommaviy madaniyat, OAV va davlat siyosati bir-birini to'ldirgan holda milliy

estetik tarbiyani amalga oshirishi zarur. Zamonaviy sharoitda milliy va zamonaviy sintezi yo'nalishi ayniqsa muhim bo'lib, u yoshlarga milliy estetikani nafaqat muzey eksponati sifatida emas, balki zamonaviy, dolzarb, qiziqarli va kundalik hayotning ajralmas qismi sifatida ko'rsatadi.

Milliy estetik didni shakllantirish nafaqat o'tmishni eslash yoki an'analarni rasmiy saqlash emas, balki hayotiy, dinamik, doimiy yangilanib turuvchi jarayon bo'lib, u o'tmish merosi va hozirgi ehtiyojlar, milliy o'ziga xoslik va universal qadriyatlar, saqlab qolish va rivojlantirish o'rtasida uyg'unlikni topishni talab qiladi. Yosh avlod milliy estetik didga ega bo'lgan holda, o'z madaniy identifikligini anglagan, milliy qadriyatlarni qadrllovchi, shu bilan birga ochiq, zamonaviy fikrlovchi, global madaniyatni tushunuvchi, kreativ va innovatsion shaxs sifatida shakllanadi. Aynan shunday shaxslar milliy madaniyatni saqllovchi, rivojlantiruvchi, dunyoga namoyish etuvchi va kelajak avlodga uzatuvchi bo'ladilar.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Barthes R. The Fashion System. – Berkeley: University of California Press, 1990.
2. Davis F. Fashion, Culture, and Identity. – Chicago: University of Chicago Press, 1992.
3. Entwistle J. The Fashioned Body: Fashion, Dress and Modern Social Theory. – Cambridge: Polity Press, 2015.
4. Vygotsky L.S. Mind in Society: Development of Higher Psychological Processes. – Harvard University Press, 1978.
5. Ahmedova M. O'zbek milliy liboslari tarixi va estetikasi. – T.: San'at, 2008.
6. Faxriddinova D. Milliy estetik tarbiya: nazariya va amaliyot. – T.: O'qituvchi, 2015.
7. Lipovetsky G. The Empire of Fashion: Dressing Modern Democracy. – Princeton: Princeton University Press, 2002.
8. Munavvarov A., Shodiyev N. Milliy tarbiya pedagogikasi. – T.: Ma'naviyat, 2005.
9. Yo'ldoshev J. O'zbek xalq amaliy san'ati. – T.: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot, 2012.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №10

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.